

Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

Paletnologia de la comarca de Capellades

Antigues construccions

I. a) *Murs de Cabrera del Penedès* (alt. apr. 325 m.). — Després de recordar l'antiga casa-castell senyorial i l'església parroquial romànica, llocs sumament visitats i tan ben descrits per Mn. J. Avinyó, rector de Cabrera,* em plau donar a conèixer les meves troballes arqueològiques efectuades pels voltants de l'esmentat castell.

Al sud-est d'aquest edifici, a continuació de l'era i en la punta que forma el bancal calís encinglerat, es troben algunes grosses pedres, les quals, per la disposició en què es conserven, criden de seguida l'atenció de l'observador, delatant l'antiquíssima data de llur col·locació (fig. 1). De les quatre pedres que es conserven, dues permaneixen encara dretes en son lloc : l'una en la vora est del cingle, i l'altra en la que mira al sud-oest. La primera, de més volum, assenta sa base en un graó d'uns 0'90 m. més baix que el pla superior i mesura 2'50 m. d'alçaria, 3 m. d'ample per 1 m. de gruix. La segona, descansa també en un graó, i és de més reduïdes dimensions.

Prop del vèrtex, o punta meridional del cingle, jau un altre bloc sobre la roca de la vora, i el quart ha estat traslladat al centre de la placeta i col·locat de pla a manera de taula en època recent. Té aquesta pedra els contorns arrodonits, mesura 1'50 m. de diàmetre per 0'80 m. de gruix i està falcada amb pedres petites.

Des d'aquesta pedra tabular a la de l'extrem oest, hi ha els fo-

* *Monografia històrica del Castell de Cabrera i poble de Vallbona en el Penedès*, J. Avinyó. Igualada, 1909.

naments d'una paret o mur format de dos rengles de pedres juxtaposades, mesurant uns 6 m. de llargaria per 0'90 m. d'ample, i essent llur orientació la de nord-est-sud-oest.

D'aquesta interessant estació no m'ha estat possible recollir cap dada que pogués orientar-me sobre sa antiguitat; ni en una cata practicada en l'interior del recinte ni pels voltants he pogut trobar res per aclarir-la, puix els fragments de ceràmica negrosa de què més avall m'ocupo, tan abundants en aquell indret, crec que no tenen res que veure amb el monument els restos del qual acabo de descriure.

b) *La Bauma de la terrissa.* — Passada la creu de pedra que hi ha en la bifurcació del camí, sota mateix del castell, seguint el rocarn després del massís de calissa en direcció nord-oest, es troba una bauma en part enrunada i obstruïda sa entrada per grosses pedres caigudes per efecte d'erosió. Sota d'aquestes roques, que reposen en un llit de terra negra barrejada amb abundosa trencadissa de terrissa negrosa, hi he recollit diferents tipus de ceràmica tornejada molt interessant, encara que desprovistos de tota ornamentació, essent els més remarcables els que van representats en la làmina que acompanyo (fig. 2).

Entre les formes de gerretes i dels plats o recipients plans de gran diàmetre (fig. 2, núms. 1, 2, 3 i 6), és interessant el fragment de peu de copa (núm. 16) trobat en el jardí del castell juntament amb altres testos pertanyents al tipus i probablement a la mateixa època de la terrissa recollida en la Bauma Ensorrada.

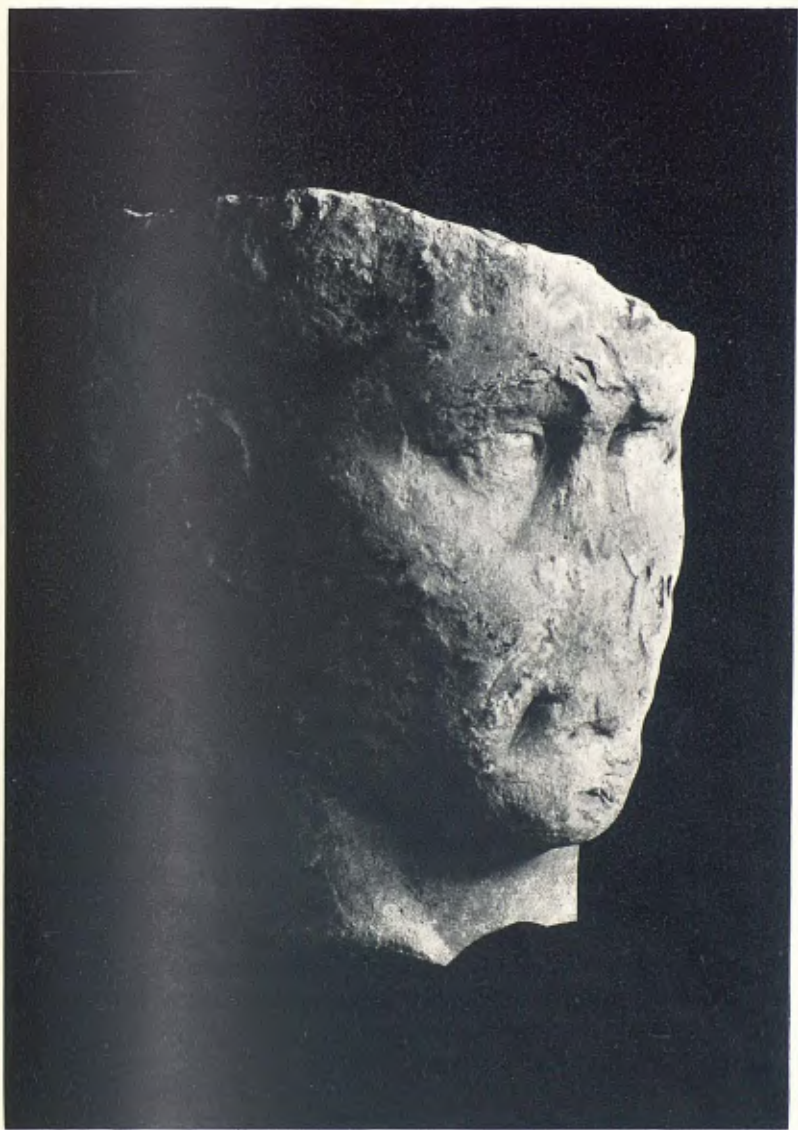
Posseeixo, també, bastants testos molt semblants en gruix, color i factura als de dita bauma, recollits sota el castell de Castellolí i en diferents indrets de Capelló, cinglera que limita en sa meitat la plana de Capellades.

c) *Testa de marbre* (lâm. XXXV). — La figura de la làmina que acompanyo dona bona idea de la testa de marbre trobada fa molts anys en el jardí del castell. Per desgracia, està sumament desfigurada, puix hi manquen el nas i part del llavi superior, apareixent també truncats el coll i la part superior del cap al nivell del front.

Sento no poder proporcionar cap dada sobre l'època i factura de tal testa, per mancar-me els coneixements arqueològics suficients, ni conèixer l'opinió de cap persona competent sobre l'obra d'art que tinc el gust de guardar en lloc preferent de mon humil museu.

II. *Recinte de Torrenova* (alt. apr. 400 m.). — Ocupant la

TESTA DE MARBRE, DE CABRERA DEL PENEDÈS
2/5 del natural

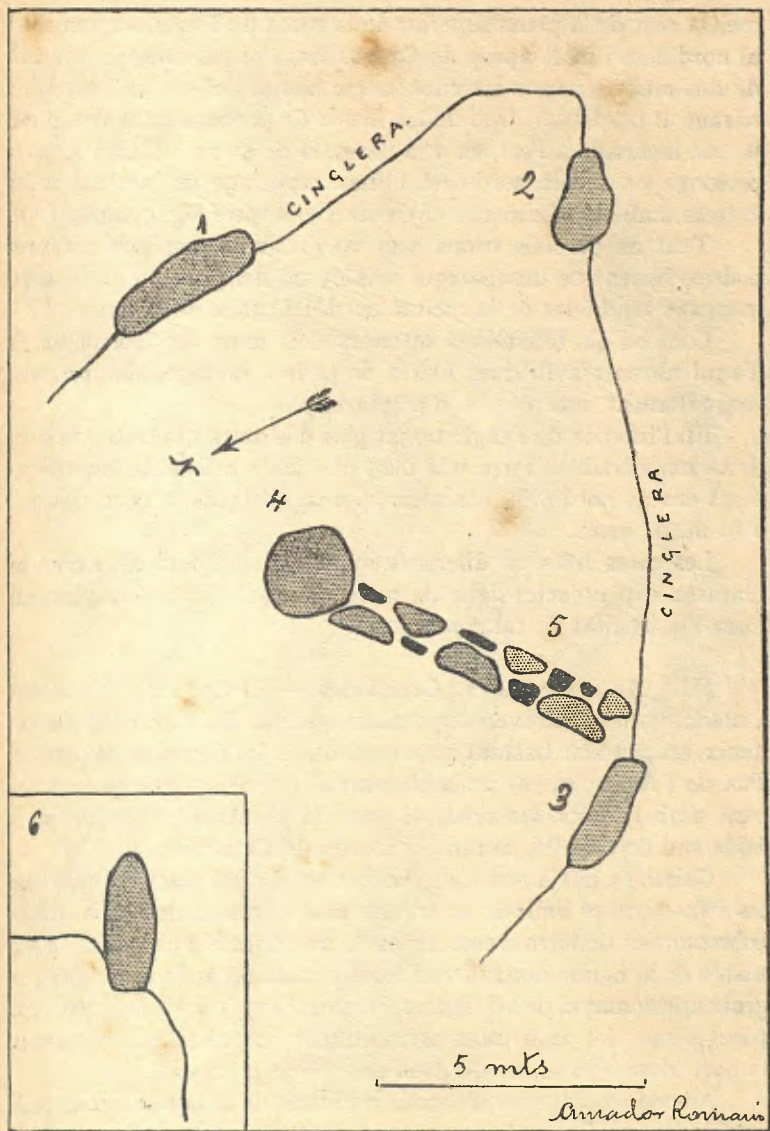

Fig. 1

Planta dels murs de Cabrera del Penedès.

1 i 3, Pedres dretes; 2, Pedra ajeguda; 4, Pedra de pla; 5, Fonaments
i 6, Perfil de la pedra núm. 1.

meitat oest de la plana superior de la coma de Torrenova, turó situat al nord-oest i molt aprop de Capellades, s'hi assenten els fonaments de dos murs o parets formant angle bastant obert, amb llur vèrtix mirant al nord-est. Una de les fileres de pedres s'estén vers al sud un xic inclinada a l'est, en una llargaria de 50 m. L'altra branca es prolonga en sentit nord-oest i mesura uns 90 m., acabant en llur extrem amb els fonaments circulars d'una torre (fig. 3, núms. 1 i 2).

Tant en un dels trams com en l'altre hi manquen nombroses pedres, havent-ne desaparegut uns 25 m. del primer i 40 del segon, mancant també les de la meitat nord del cercle de la torre.

Com en els fonaments interiors dels murs de Cabrera, són els d'aquí formats amb dues fileres de pedres juxtaposades, mesurant, conjuntament, uns 0'90 m. d'amplaria.

En l'interior de l'angle traçat pels dos murs s'hi troba una pedra dreta empotrada a terra uns 0'25 m. Està orientada longitudinalment envers nord-oest, i mesura 0'90 m. d'alçada, 1'25 m. d'ample i 0'50 m. de gruix.

Les cates fetes en diferents indrets, dins i fora del recinte, no lliuraren cap objecte digne de mencionar-se, restant completament fosca l'antiguitat de tal construcció.

III. *Antiga teuleria* : Capellades. — El lloc on existí aquesta teuleria es troba atravesat pel camí que des del Pont del Bisbe condueix, en pendent bastant pronunciada, a les fàbriques de paper del Pas de l'Aigua, essent probablement el primitiu camí que embrancant amb l'antiga via reial, al peu del riu Anoia, costejant per la falda sud de Capelló, conduïa a la vila de Capellades.

Gairebé a mitja costa, en l'indret on el camí passa enfondit entre les feixes que el limiten, es troben molts trossos de tégula romana sobressortint de terra o escampats en un trajecte d'uns 30 m. A mig marge de la banda nord es veu una filera de peces de terra cuita d'un gruix aproximat al de les tégules, i una mica més avall, les restes d'una paret o mur fet amb tobes aparentment no cuites, que mesuren en la part vista 0'30 m. de llargada per 0'8 de gruixaria.

Ademés, a mig aire d'una de les feixes de la banda sud del camí, sembla haver-hi un enterrament construït amb tégules o peces d'obra consemblants, eixint del marge les parets laterals d'una de les extremitats de la sepultura.

De l'esmentada teuleria posseeixo diferents trossos de tégula, un tros de bordó de boca d'una grossa gerra, probablement un dolium, i la meitat d'un gros còdol rierenc brunyit en sa secció de fractura.

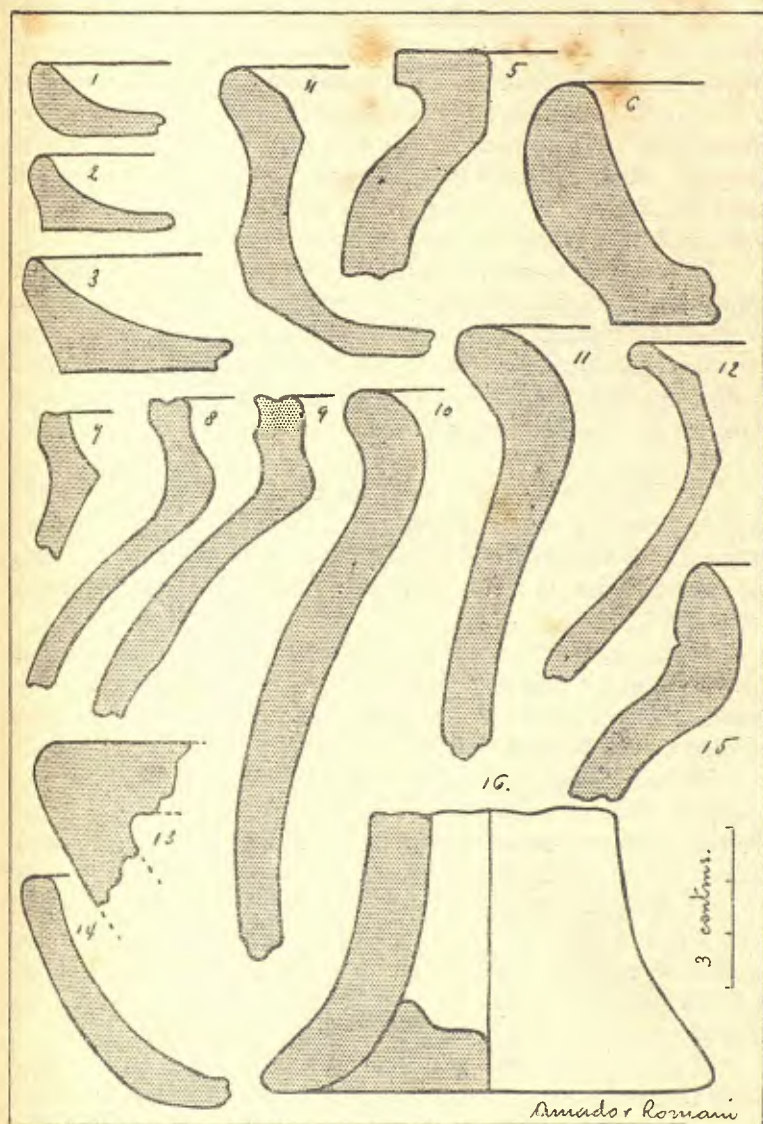

Fig. 2

Ceràmica de la Bauma Ensorrada. Cabrera del Penedès.
1 a 15, Seccions de boca. Diàm. ext. en mil·límetres.

1	2	3	4	6	8	9	10	11	12	15
181	188	376	396	362	130	145	424	420	162	370

16, Peu de copa.

IV. *Els Forats de la Riera* : Sant Quintí de Mediona (fig. 3). — Tocant al pont de Giberga, en la vora dreta de la riera, apareix el dipòsit travertínic superior, tallat verticalment en una extensió d'uns $2 \times 1'50$ m., presentant aquesta superfície set fileres de forats sobrepesades. Consta cada una de nou departaments d'obertura rectangular, mesurant cada un d'ells uns 0'20 m. d'alçaria per altres tants de profunditat. El sostre dels forats, a partir de la boca, devala en forma arquejada fins a tocar el fons.

La neteja de tres cavitats feta en 1913, no em donà cap resultat, fora d'alguns guixots del mateix material que en aquella data revestia en part la superfície exterior de tan singular excavació. És de notar que segurament constaria de dues seccions més, puix en els dos costats apareixien restes dels angles amb porcions d'alguns forats de dues parets laterals desaparegudes.

V. *Sitges de Camaró* : Torre de Claramunt (fig. 4). — Aquests dipòsits, oberts generalment en la roca de naturalesa poc consistent, també tenen representació apreciable en aquesta comarca, i, segons dades adquirides, se n'han destruït o enrunat molts en les terres de conreu.

Poques són actualment les sitges que es conserven en l'encontrada, essent les més importants les que es troben excavades en la plana calissa de la partida de Camaró, solcada per l'antiga via que de Vilafranca del Penedès conduïa a Igualada.

Formen aquest grup unes quinze sitges vistes, puix n'han desaparegut bastants en la part est de la plana al plantar-s'hi vinya, i d'altres, amb seguretat n'existeixen, dissimulant llurs boques la brossa i el rocam de prop del camí.

L'única que he pogut explorar en sa totalitat era omplena de terra i pedres fins a uns 0'20 m. de la boca, trobant en son interior la llosa de pedra arrodonida que la tapava. Mesurava uns 1'60 m. d'altura total per 1'10 m. en sa part més ampla, presentant el fons estret i concavat, oferint en conjunt el perfil d'un òval.

El garbellar la terra que contenia la dita sitja, em donà abundants bocins de terrissa rogenca molt deteriorada (núms. 4 i 5) i alguna ossamenta humana pertanyent a un sol individu, i pels voltants immediats a la boca, en l'exterior, vaig recollir-li un tros de tègula romana, una punta retocada de sílex blanc i un percutor rogenca del mateix element.

Les demés sitges observades en la comarca es troben, encara que en poc nombre, distribuïdes entre els bancals calissos de can

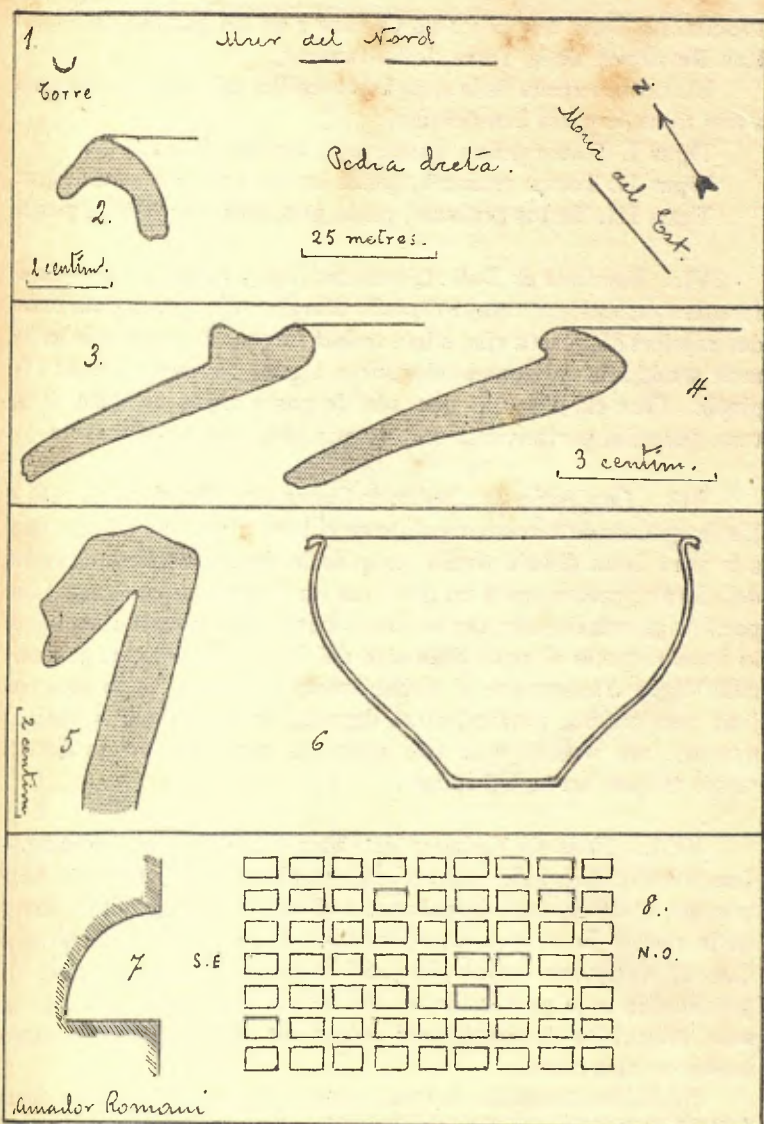

Fig. 3

- 1 i 2, Torrenova-Capellades : Planta dels fonaments del recinte i secció d'un test de boca d'un vas. Diàmet. ext. 216 mil·límetres.
 3 i 4, Rajoleria de Dalt-Capellades : Seccions de boca de dues gerres. Diàmetre ext. 111 mil·límetres.
 5 i 6, La Centinella-Pobla de Claramunt : Gros recipient de terrissa (1/10 del natural) i secció de boca.
 7 i 8, Els Forats de la Riera-Sant Quintí de Mediona : Conjunt i secció perpendicular d'un departament.

Pascual de Torre Baixa i Mas Camaró i en les partides de Frigols i Mas Rossinyol, de la Torre de Claramunt.

Els testos extrets de la sitja i els recollits pel voltant, corresponen a tres tipus de pasta ben definits.

Tipus I. Testos prims, pasta roja, terrissa feta al torn.

Tipus II. Testos gruixuts, pasta bruna, amb elements de quars.

Tipus III. Testos gruixuts, pasta gris, amb elements de pissarra.

VI. *Rajoler'a de Dalt* : Capellades (fig. 3, núms. 3 i 4). — En diferents ocasions, en aquest dipòsit d'argila roja que explota un dels dos rajolers d'aquesta vila, s'han trobat fragments de peces de terrissa molt semblants en tipus i coloració a alguns testos de l'estació d'Orpinell. Com els d'aquest lloc, són de pasta roja i finíssima, de factura delicada, pertanyents amb seguretat a una mateixa època.

VII. *La Centinella* : Pobla de Claramunt (fig. 3, núms. 5 i 6). — Els fragments de terrissa recollits en el turó que porta tal nom, situat a la vora dreta del riu Anoia, prop de la desembocadura de la riera del Carme, pertanyen a un gros vas de forma molt interessant, tant per llur grandaria com per la desproporció que ofereix l'amplaria de la boca respecte el petit diàmetre del fons. És de pasta grisenca, i molt digne d'assenyalar el doblegament del bordó de la boca, penjant vers enfora, particularitat deguda, és de suposar, a suplir les nances, tota vegada que tals apèndixs manquen en els diferents testos trobats en aquell indret.

VIII. *Fons de Cabanes de Camaró* : Torre de Claramunt. — Com a complement de mon treball, em plau donar compte del descobriment d'alguns fons de cabanes o d'habitacions primitives obertes en la roca. Ja en mes repetides visites a la plana de les sitges de Camaró m'havien cridat l'atenció certes excavacions rectangulars practicades en la part inclinada del bancal calís que mira a mig-jorn, mes, creient-les de construcció recent, no em vaig atrevir assenyalar-les en mes notes.

No dubtant avui dia del valor arqueològic de tals vestigis, mercès a la descripció que el savi paletnòleg Mr. J. Déchelette fa de les estacions consemblants de Montlaures i d'Atenes,* i considerant-los de gran importància per a la història d'aquesta comarca, en faig avui

* J. Déchelette, *Manuel d'Archeologie Prehistorique Celtique et Gallo-Romaine*, II, 1008-1011.

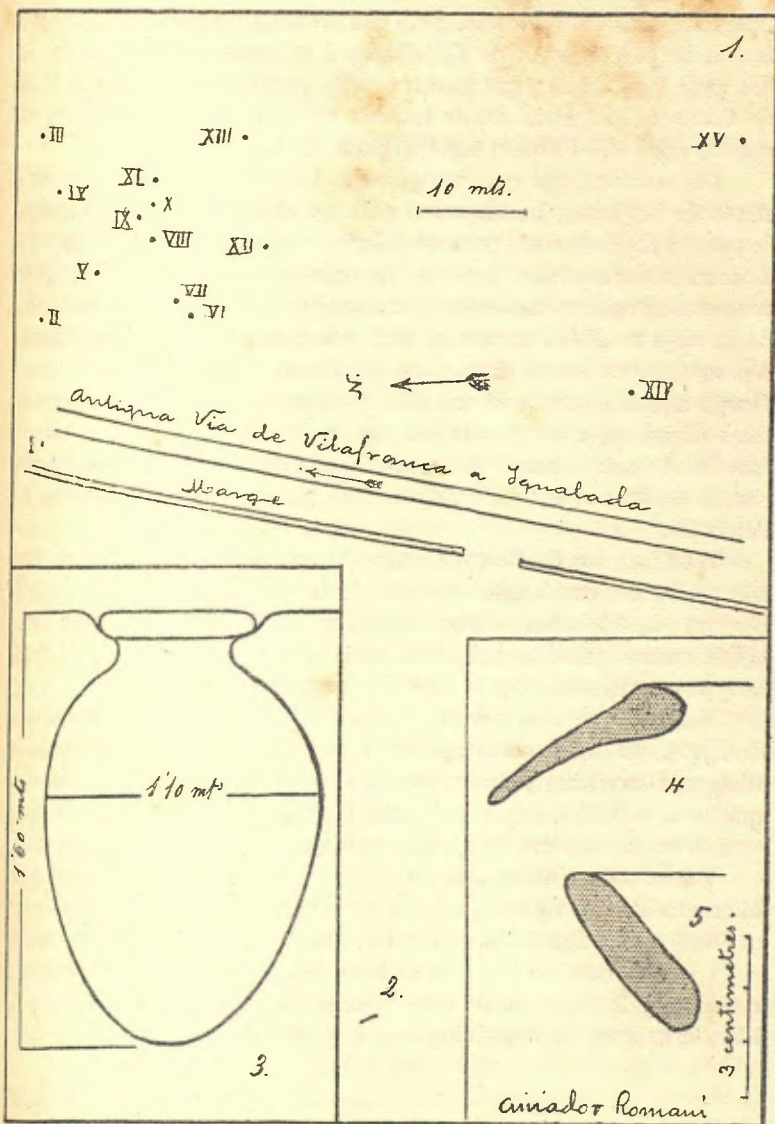

Fig. 4

1, Planta del grup de sitges de Camaró-Torre de Claramunt; 2, Sepultura; 3, Perfil d'una de les sitges.

4 i 5, Ceràmica: Seccions de dos testos de boca. Diàmetr. ext. en mil·límetres

$$\frac{4}{156} \quad \frac{5}{198}$$

aquesta petita comunicació, puix ma troballa proporciona una nova fase a la paleontologia de Capellades i aclareix indiscutiblement la fins avui fosca edat a què pertanyen els grups de sitges de la partida de Camaró. El citat autor francès col·loca dites estacions a la segona edat del ferro, o sigui l'època de La Tène.

Les excavacions que antigament formaven la part posterior i el pis de les cases, barraques o cabanes dels pobladors de Camaró, ocupen la pendent sud i part est del pla rogenc de les sitges, trobant-se avui molt deteriorades i plenes de terra en sa majoria. La que es conserva en millors condicions per a son estudi està separada uns 30 m. de la sitja n. XIV, envers el sud, component-la dos departaments separats per un embà de roca no excavada, d'una alçaria de 0'30 m. Ocupa aquesta habitació una àrea de 6 m. quadrats, comprenent les dues divisions, i les parets laterals mesuren uns 0'75 m. d'alçaria màxima tocant la paret del fons. Tant l'altura de les parets laterals com la de la posterior, corresponen al pla de la superfície rocosa de l'exterior.

En l'interior de l'estada que m'ocupa existeixen altres cavitats més petites, i en l'angle nord-est de la cambra esquerra les restes, bastant deteriorades, d'alguns graons tallats en la mateixa roca, em fa creure que dita habitació tenia sa entrada per la banda nord, la qual constitueix avui el fons de l'excavació.

Encara que mes recerques no hagin estat tan profitoses com desitjava, no dubto en assegurar l'èxit de fer-se l'exploració metòdica d'algunes cavitats, puix en ma darrera visita a aquells indrets vaig quedar agradablement sorprès amb la troballa d'un test de pasta fina, ocre, d'un centímetre de gruix i vernissat de negre en ses dues cares.

En la roca travertínica del turonet de Mas Camaró, situat a un kilòmetre del pla de les sitges, envers l'est, poc distant de la carretera de Vilafranca a Igualada, on també existeixen sitges, he notat vestigis molt deteriorats de fons de cabana d'una altra població similar i desapareguda segurament com aquella, des d'alguns segles abans de l'Era cristiana, de la privilegiada comarca de Capellades.

AMADOR ROMANÍ GUERRA

Imatges i capelles de veïnat

RLAÇA DEL PI : *La casa del Gremi dels Revenedors.* — Davant per davant del frontis de l'antiga església de la Mare de Déu del Pi (que algunes persones que passen per il·lustrades tenen el capritxo d'anomenar *Nuestra Señora de los Santos Reyes*, ells sabràn el per què) hi ha una casa que fa cantonada al carrer d'en Petritxol, la qual crida més l'atenció dels intel·ligents forasters que vénen a Barcelona que no la dels barcelonins, que de tan acostumats a veure-la, apenes en fan cas. Farà una quarentena d'anys vegérem una fotografia, entre d'altres d'una esplèndida col·lecció de vistes dels més preuats monuments d'Espanya, i podem assegurar que entre les moltes preciositats que es presentaven al fullejar aquell àlbum, la reproducció de la casa barcelonina de referència no feia gens ni mica de mal paper, no sols en el nostre concepte, sinó en el més autoritzat de les persones més competents i més enteses que també es miraven aquell copiós mostuari de bel·leses artístiques. Sigui això dit amb perdó del qui es va permetre esborrar o fer esborrar part dels esgrafiats que omplen les parts llices d'aquella paret, en la que hi vénen compreses les obertures de la botiga, de l'entressol i de quatre pisos, l'un sobre l'altre, i corresponent escala.

Dintre el seu istil, aquells esgrafiats són interessants pel correcte dibuix que presenten totes les figures que hi ha representades i el bon gust que denota la part decorativa ornamental. Es pot assegurar que el mestre esgrafiador que va ratllar tots aquells dibuixos, sabia ben bé on tenia la mà dreta.

Però el que motiva aquestes ratlles no és pas fer la crítica de tota aquella façana, sinó fixar la vista en la capelleta que hi ha en la paret, entre els dos balcons del primer pis, els miradors sortints dels quals s'ajunten i formen una extensa balconada. Forma la tal capelleta un cos d'istil dòric, amb dues columnes que sostenen el cornisament acabat amb un frontó triangular, tot tallat en pedra. En la part central hi ha la pastereta, que guarda una imatge, també de pedra, però policromada, que representa Sant Miquel Arcàngel tenint el Dimoni vençut als seus peus. La part arquitectònica i alguns elements decoratius que més bé corresponen a l'istil barroc que no a

l'ordre neo-clàssic indicat, potser indiquen major delicadesa de treball que el grup figurista.

La imatge arcangèlica està posada allí perquè el príncep de la milícia celestial, Sant Miquel, és el Patró que escollí el Gremi de Revenedors de Barcelona, de la qual casa va esser-ne propietaria dita institució. La construcció d'aquella quedà enllestida del tot en 1781, segons es llegia en una inscripció de la part esborrada dels esgrafiats.

És de creure que els revenedors, després d'haver estat constituïts en confraria, s'establiren com a gremi; havent estat aprovades les primeres Ordenances als 17 del mes de desembre de l'any 1459, les quals es modificaren o foren substituïdes per altres dels anys 1460, 1466 i 1494; per altres set que foren dictades en el segle XVI i per unes set més en el XVII, també en diferents anys posades en vigor.

En el primer pis es conserva encara la Sala de Juntes, on es reunien aquells negociants de segona o tercera mà. En ses parets es presenten algunes de les taules amb pintures gòtiques de la quinzena centuria, procedents del primer retaule que col·locaren els mateixos revenedors en la capella de Sant Martí, bisbe de Tours, corresponent a la veïna església de la Mare de Déu del Pi. En la majoria de les dites taules s'hi representen episodis més o menys històrics, en els que es creu hi intervingué Sant Miquel. També es guarda en el mateix local el «misteri» amb què aquells concurríen a la professó que, bastants anys enrera, se celebrava en la repetida església el dia de Dijous Sant. És un grup de figures, de mida natural, que representen l'acte de tancar el sepulcre de Nostre Senyor. És obra de roba encatronada en gran part, i treballada pel molt reputat escultor Campeny, el qual fou professor d'esculptura de les classes de dibuix de la Llotja.

En l'església de la Mare de Déu del Pi hi ha la capella de Sant Miquel, que encara que no sigui gòtica, ni romànica, com ara és de moda, té el seu retaule, que és el de més mèrit artístic i de bon gust que hi ha en aquell temple i també un dels millors que hi ha en les esglésies de Barcelona. I lo dit, dit està per a satisfacció dels successors d'aquells menestrals antics barcelonins.

RAMÓN N. COMAS

L'Oracionaire popular

(Continuació)

ORACIÓ AL PENDRE AIGUA BENEITA A L'ESGLÉSIA

Aigua de l'Allordà
 bateja a mi i a tot cristià;
 si jo hi promès res al desenemic,
 Mare de Déu jo me'n desdic.

ALTRA PER A QUAN S'ENTRA A L'ESGLÉSIA PRENENT AIGUA BENEITA

Aquesta aigua beneïda
 em sigui salut i vida,
 i em renti de tot pecat
 purifiqui màcula. Amén.

ORACIÓ PER TEMPESTAT

Sant Marc i Santa Bàrbara van per un camí
 un àngel de Déu encontrà.
 — Àngel de Déu, què feu aquí?
 — Aquí m'estic que vui dormí.
 — Àngel de Déu, no ho facis pas,
 que vénen tres núvols mals:
 un de trons, un altre de llamps
 i un altre de mals esperits.
 — Agafeu-los, tireu-los tots a una vall d'espines,
 que no s'hi senti *xant* de gall ni de gallina
 ni de sang de criatura viva.

Qui dirà aquesta oració
 tres vegades, vespre i dematí,
 estarà tres dies i tres nits
 que el llamp no el podrà ferir.

VARIANT

Sant Marc i Santa Bàrbara

anaven per un camí,

un àngel van encontrí :

— Àngel del cel, què feu aquí?

— Aquí m'estic i vull dormir.

— Àngel del cel, no ho feu pas,

que vénen tres núvols mals :

un de trons, un de llamps

i un de mals esperits.

— Agafeu-los i tireu-los a la vall de santes espines,

que no cantin gall ni gallina

ni sang de criatura viva.

Qui aquesta oració dirà

de tres dies i tres nits el llamp no el podrà tocar.

UNA ALTRA

Sant Marc, Santa Creu — Santa Bàrbara no ens deixeu.

Santa Bàrbara i Santa Elena, — Santa Maria Magdalena,

totes tres van per un camí — vestides de negre i blanc;

quan en són a mig camí — l'àngel del cel encontrí.

— Àngel del cel, que feu aquí? — Aquí m'estic que vull dormir

— Àngel del cel, no ho feu pas, — que vénen tres núvols mals

un de trons, un de llamps, — un de mals esperits.

— Agafeu-los, lligueu-los, tireu-los — al fondo d'espines,

que no canti gall ni gallina — ni sang de criatura viva.

PER QUAN ALCEN LA HOSTIA SAGRADA

Hostia consagrada

dalt del cel devallada,

a les mans del sacerdot

donau bona vida i bona mort.

Acabat s'hi diu : Alabat sigui el Santíssim Sagrament, per sempre
sigui alabat. Amén.

VARIANT

L'hostia consagrada
del cel sieu devallada,
en mans del sacerdot sieu posada,
en cos i en sang
la meva ànima us encoman.

ORACIÓ QUE ES DIU AL LLEVANT DÉU

Veig rams, veig roses, veig calze d'amargura.
Senyô : alcanceu-me la gracia
que la meva ànima estigui ben neta i pura.

VARIANT

Jo veig roses, jo veig flors, jo veig l'hostia d'amargura
la meva ànima estigui neta i pura.

ALTRA

Veig rams, veig roses, veig calze d'amargura.
Senyô : alcanceu-me la gracia
que la meva ànima estigui ben neta i ben neta.

ALTRA

Calze consagrat
dalt del cel és devallat,
a les mans del sacerdot
dona'm bona vida i bona mort.

També n'hi ha que acabat en diuen un parenostre a Santa Polo
nia, que guarda de mal de caixal, si se'n pateix.

ALTRA

(es diu a l'alçar la hostia i a l'alçar el calze)

Alabat sigui Déu,
que sempre sigui alabat el Santíssim Sagrament.

Estació meteorològica de Viella (Vall d'Aràn)

RESUM DE LES OBSERVACIONS DEL MES DE JULIOL DE 1917

TEMPERATURES A L'OMBRA				PRESSIONS BAROMÈTRIQÜES	
MITGES MENSUALS		MÀXIMA ABSOLUTA	MÍNIMA ABSOLUTA	MITGES MENSUALS	
8 matí	4 tarda	en 24 hores	en 24 hores	A 0° I A LA GRAVETAT NORMAL	
18°35	20°77	35°05 (dia 14)	6°05 (dia 10)	8 matí	4 tarda
Oscil·lació extrema mensual . . . . . 29°		MITGES MENSUALS		682.39 mm.	681.98 mm.
Variació màxima diurna (dia 27) . . . . . 23°05		25°83	12°01	A 0° I AL NIVELL DE LA MAR	
				763.1 mm.	761.85 mm.
				Màxima (dia 11) . 767.0 mm.	
				Mínima (dia 7) . . 755.7 »	
				Oscil·lació extrema 11.3 »	

HUMITAT RELATIVA			PLUVIOMETRÍA	
MITGES MENSUALS	8 matí	4 tarda		
Termòmetre sec	18°32	20°77	Total d'aigua caiguda en el mes .	61.5 mm.
Termòmetre moll	14°85	17°7	Dia de major caiguda (dia 29) . . .	28 »
Humitat (percentatge) . . .	66.8	37.7	Intensitat per dia de pluja i neu .	6.15 »
			Vent dominant en els dies de pluja	calmaine.

VENT

DIRECCIÓ	8 matí	4 tarda	VELOCITAT EN 24 HORES	
Calma	18	5		
N.	—	4		
NE.	9	15	Mitja mensual diària	45.803 k.
E.	1	1	Màxima absoluta (dia 30)	87.600 k.
SE.	1	3		
S.	2	—		
SW.	—	1		
NW.	—	2		
			Recorregut total en el mes	1,419.900 k.

ESTAT DEL CEL

DIES	8 matí	4 tarda	DIES DE	NÚVOLS		NUVOLOSITAT		
				CLASSE	8m.	4 t.	MITGES MENSUALS	
Serens	13	2	Pluja	10	2	11	8 matí	4 tarda
Nuvolosos	11	18	Boira	10	6	1	4.58	6.09
Coberts	7	11	Calamarça	2	2	2		
			Glaçada total	2	1	2		
			Neu	1	1	2		

NOTA. — Tempestats en els dies 28 i 31. En aquest últim dia es cobriren de neu les serres que circunden la vall.

Les anotacions diàries han estat preses per l'H.º Pablo i revisades pel Dr. FAURA I SANS.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA i la Direcció del BUTLLETÍ deixen íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.

Clixé de Joan Nonell

BESALÚ (GERONA)